

**BUDAPEST, XVI. KERÜLET, HERMINA ÚT
(JÁNOS UTCA – SZILAS-PATAK KÖZÖTT)
(HRSZ. 107569, 107745/5, 107768, 107844)**

Útrekonstrukció

Lelőhely-azonosító: 66780

KULCSSZAVAK: őskor, település, árok, szórvány

**BUDAPEST, DISTRICT XVI, HERMINA STREET
(BETWEEN JÁNOS STREET – SZILAS STREAM)
(PLOT NOS. 107569, 107745/5, 107768, 107844)**

Road reconstruction works

Site ID: 66780

KEYWORDS: Prehistory, settlement, trench, stray finds

2021. február 4. és június 1. között útrekonstrukcióval kapcsolatos földmunkák régészeti megfigyelését végeztük a Hermina út teljes, a János utcától a Szilas-patakig futó nyomvonalán. A terület északnyugati végénél, a Komáromi utcától a Szilas-patakig tartó szakaszán sikerült régészeti lelőhelyet azonosítani. A földmunkák során járdaépítés, burkolatbontási és alapozási munkák zajlottak, valamint terv szerint gyeprács burkolatú szikkasztóárkokat is kiástak. A talajmozgatás 1167 méter hosszan, a páros és páratlan oldali teleksor között mintegy 20 méter széles sávban történt. A munkák 30 cm és egy méteres mélység között folytak.

A Hermina út a Centenárium lakóteleptől északnyugatra lejtő területen délnyugat–északkeleti irányú szelvényt ad ki. A János utcai végponttól kisebb emelkedő (136,60 mBf szintig) látszik, majd az utca a Diófa utca kereszteződésénél eléri a legmélyebben fekvő pontját. (135,70 mBf). Innen több lépcsőben jut el a Hermina út Komáromi utca körül lévő legmagasabb pontjához (147,5 mBf), majd a Szilas-patak árterét meredek részsíval éri el. Az utca több szakaszát korábban már felújították.

A nyomvonal a délnyugati szakaszon, a János utca és a Mátyás király utca közötti részen változatos

Between February 4 and June 1, 2021, archaeological monitoring was conducted during earthworks related to road reconstruction along the entire length of Hermina Road, running from János Street to the Szilas Stream. At the northwestern end of the area, a section between Komáromi Street and the Szilas Stream was found to contain an archaeological site. During the works, pavement construction, road surface removal, and foundation works were carried out, and grass-grid soakaway trenches were excavated according to plan. Soil disturbance was conducted along a 1,167-meter-long corridor, in a strip approximately 20 meters wide between the plots on both sides of the street. The works were carried out at depths between 30 cm and one meter.

Hermina Road runs in a southwest–northeast direction across a sloping area northwest of the Centenárium housing estate. From the János Street end point, a slight rise is observed up to 136.60 m a.B.S.I.^{*}, after which the street reaches its lowest point at the intersection with Diófa Street (135.70 m a.B.S.I.). From there, it rises in several steps to its highest point near Komáromi Street (147.5 m a.B.S.I.), before descending via a steep embankment toward the floodplain of the

* above Baltic Sea level

terepszinten, illetve talajrétegeken futott. A földmunka mélységéig nem sikerült régészeti jelenségeket megfigyelni. Az északkeleti szakaszon, a Mátyás király utca – Szénás utca között korábban lezajlott a rekonstrukció.

A Szénás utca sarkától a 74. és a szemközti 71/A számú telkek előtt az 50 cm mélyen szedett tükör felületén, illetve a bevágáskor kialakult metszetben 20 cm feltöltés alatt 10 cm barna humuszos homok látszott. A réteg felső része elpusztult. Kb. 30 centimétertől kezdett kisárgulni, a tiszta altalajt azonban nem érte el a földmunka. A kocsibehajtókban, a járdák alatt, illetve a szikkasztóárkokban a humusz vastagabban megmaradt. A szakasz további részén csak feltöltés és bolygatás látszott.

A Szénás utcától a Komáromi utca vonaláig a barna humuszos homokot érintette a földmunka. A 90. számú telektől a 100. számúig a humuszból szórvány őskori edénytöredékek kerültek elő. Az úttükör kialakításakor a 86. számú telek vonalában szintén megjelent a szórvány leletanyag, a kevert sárgásbarna rétegbe izapolódva. Az alap rétegsort barna, humuszosodott, néhol kavicszórványos löszös(?) homok, sárgásbarna vagy vörösesbarna átmeneti zóna, majd a szürkéssárga löszös homok alkotta. Meszes, agyagos foltok is felbukkantak, tengeri kagylótöredékekkel. A környéken viszonylag vékony természetes fedőréteg alatt már találkozhattunk miocén tengeri üledékkel, itt a földmunka nem érte el azt a szintet.

A Komáromi utca, illetve a Hermina út 86. és 88. telkek előtti építési szakaszon négy objektumot azonosítottunk, ezek egy északnyugat-délkeleti, illetve délnyugat-északkeleti irányú árokrendszert alkottak. (1-2. kép) Sötétbarna, humuszos betöltődésükből pontosabb kormeghatározásra nem alkalmas őskori edénytöredékek kerültek elő. A közműárkok kiásásakor okozott bolygatás miatt csak egy viszonylag kicsi, 3×7 méteres területen tudtuk a jelenségeket vizsgálni. Az árkok közötti terület méretei alapján épület is lehetett.

A 98. és a 100. számú telkek előtt a kocsibehajtó és a szegélykő alapozási síkjának kialakítása közben szórvány edénytöredékek, illetve egy helyen több edény darabjaiból álló töredékcsoport került elő a humuszból. (3-4. kép) Egy agyagos, omladékgyanús zóna látszott az edénytöredékek közelében, innen kovaszilánk is jött. Északkeleti irányba is volt még néhány, az előbbi töredékekhez tartozó edénydarab.

Az úttükör felületén ugyanebben a sávban, a 98. számú telek vonalában egy kb. kelet–nyugati irányú árok foltja bukkant fel (5. kép). Humuszos betöltődésében néhány őskori edénytöredék volt.

Az ároktól északkeletre, az egyre lejtősebb területen a földmunka csak a barna humuszos réteget érte el,

Szilas Stream. Several sections of the street had previously been renovated.

In the southwestern section between János Street and Mátyás Király Street, the route crossed varied terrain levels and soil layers. No archaeological features were observed within the depth reached by earthworks. In the northeastern section between Mátyás Király Street and Szénás Street, reconstruction had already been completed earlier.

In the section from Szénás Street corner toward plots No. 74 and opposite No. 71/A, a 10 cm-thick layer of brown humus-rich sand was observed beneath 20 cm of fill in the 50 cm-deep roadbed, both in section and in the cut surface. The upper part of the layer had been destroyed. From approximately 30 cm depth, the soil began to turn yellowish; however, the earthworks did not reach the clean subsoil. In driveways, beneath pavements, and in soakaway trenches, the humus layer was preserved more substantially. Elsewhere in this section, only fill and disturbance were observed.

Between Szénás Street and Komáromi Street, the earthworks affected brown humus-rich sand. Between plots No. 90 and No. 100, stray prehistoric ceramic fragments were recovered from the humus. During roadbed formation, stray finds also appeared in the area of plot No. 86, washed into a mixed yellowish-brown layer. The basic stratigraphy consisted of brown, humus-enriched, locally gravelly loess-like sand; a yellowish-brown or reddish-brown transitional zone; and greyish-yellow loess-like sand. Calcareous and clayey patches also appeared, containing fragments of marine shells. In the wider area, Miocene marine sediments can be encountered beneath a relatively thin natural cover layer; however, these were not reached by the earthworks.

In the construction section in front of Komáromi Street and plots No. 86 and 88 on Hermina Road, four archaeological features were identified, forming a ditch system, oriented northwest–southeast and southwest–northeast. (Figs. 1–2) From their dark brown, humus-rich fills, prehistoric ceramic fragments were recovered, however, their dating was not possible due to their condition. Due to disturbance caused by utility trenches, only a relatively small area of approximately 3 × 7 meters could be examined. Based on the size of the spaces between the ditches, a building may have been standing here before.

In front of plots No. 98 and No. 100, during the construction of driveways and curb foundations, stray ceramic fragments and, in one case, a cluster of fragments belonging to a single vessel were recovered from the humus. (Figs. 3–4) Near these fragments, a

1. kép: Árok feltja a Komáromi utca előtti szakaszon (Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 1. Soil mark of a ditch in the road section in front of Komáromi Street (Photo by Gábor Gyenes)

2. kép: Árok feltja a Komáromi utca előtti szakaszon (Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 2. Soil mark of a ditch in the road section in front of Komáromi Street (Photo by Gábor Gyenes)

3. kép: Óskori edénytöredékek a Hermina út 100. számú telek előtt
(Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 3. Prehistoric ceramic fragments in front of 100 Hermina Road
(Photo by Gábor Gyenes)

4. kép: Óskori edénytöredékek a Hermina út 100. számú telek előtt
(Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 4. Prehistoric ceramic fragments in front of 100 Hermina Road
(Photo by Gábor Gyenes)

5. kép: A Hermina út 98. számú telek előtti úttükör, árok foltja (Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 5. The road surface in front of plot no. 98 Hermina Road, with the soil mark of a ditch
(Photo by Gábor Gyenes)

majd csupán annak is a bolygatott felső részét. A talaj itt kezdett nyirkos, vizenyős lenni.

A páratlan oldali járda építése során a 81. és a 83. számú telkek előtt a humuszból szórvány leletanyagot gyűjtöttünk, itt a földmunka meg sem közelítette az al-talajt, így nem volt lehetőségünk objektumok észlelé-sére. A 85. számú telek előtt a humuszban sötétebb, kormos, feketés színű foltok látszottak. Méreteik alap-ján lehettek volna 40–50 centiméter átmérőjű oszlop-helyek, a környezetükben szürke, agyagfoltos volt a fe-lület, régészeti korukat azonban nem lehetett igazolni.

A 10 darab régészeti objektum és az agyagos, omladékos felület korát nem lehetett meghatározni, a betöltődésükből ugyanúgy, mint a rétegből gyűjtött szórványanyag, óskori volt. Az építés közvetlen kör-nyezetéből a 87. házszám alól ismert egy középkori, fri-

clay-rich, collapse-like zone was observed, in which a flint flake was found. Additional fragments belonging to the same vessel were found further to the northeast.

In the same zone on the roadbed surface, in line with plot No. 98, a feature interpreted as a roughly east–west oriented ditch was identified. (Fig. 5) A few prehistoric ceramic fragments were recovered from its humus-rich fill.

To the northeast of the ditch, on the increasingly sloping terrain, earthworks reached only the brown hu-mus layer and, later, only its disturbed upper part. The soil was observed to become increasingly moist and waterlogged.

During pavement construction on the odd-num-bered side, stray finds were recovered from the humus in front of plots No. 81 and No. 83. As the earthworks

esachi dénárokból álló kincslelet (Gedai 1963). A Sarjú út Budapesti út felőli végénél, a patak öntésterületén késő bronzkori és középkori edénytöredékek (Gyenes 2020), a Rákosi út 227. előtt kelta edényégető kemencék kerültek elő (BTM A ltsz. 6617-2018).

Részvevők: Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

Irodalom

- Gedai 1963 • Gedai, István: A rákosszentmihályi friesachi éremlelet. *Budapest Régiségei* 20 (1963) 465–467.
- Gyenes 2020 • Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Sarjú út (Margit utca – Budapesti út között) (hrsz. 106870) *ArcheoBudaPest* 2020/77 <https://doi.org/10.64602/ABP.2020.77>
- BTM A ltsz. 6617-2018 • Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Rákosi út (Mátyás király út – Szlovák út között). Megfigyelési jelentés, 2017-2018. Budapesti Történeti Múzeum Adattár, Dokumentációs gyűjtemény ltsz. 6617-2018

did not reach the subsoil in this section, no archaeological features could be observed. In front of plot No. 85, darker, sooty black patches were observed in the humus. Based on their size, they may have represented postholes of 40–50 cm in diameter; however, their archaeological date could not be confirmed.

The ten identified archaeological features and the clayey, collapse-like surface could not be dated; however, the material recovered from their fills, as well as the stray finds from the layers, were prehistoric in date. In the immediate vicinity of the construction area, a medieval hoard consisting of Friesach pfennigs is known from beneath house No. 87 (Gedai 1963). At the Budapesti Road end of Sarjú Street, Late Bronze Age and medieval ceramic fragments were recovered from the floodplain area of the stream (Gyenes 2020), and Celtic pottery kilns were uncovered in front of No. 227 Rákosi Road (BHM A Inv. no. 6617-2018).

CONTRIBUTORS: Gábor Gyenes (archaeological field) technician

Gábor Gyenes

References

- Gedai 1963 • Gedai, István: A rákosszentmihályi friesachi éremlelet. [Friesach coin hoard from Rákosszentmihály]. *Budapest Régiségei* 20 (1963) 465–467.
- Gyenes 2020 • Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Sarjú út (Margit utca – Budapesti út között) (hrsz. 106870) (Budapest, District XVI, Sarjú Road (between Margit Street and Budapesti Road) (plot no. 106870)). *ArcheoBudaPest* 2020/77 <https://doi.org/10.64602/ABP.2020.77>
- BHM A Inv. no. 6617-2018 • Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Rákosi út (Mátyás király út – Szlovák út között). Megfigyelési jelentés, 2017-2018. [Budapest, District XVI, Rákosi Road (between Mátyás Király Road and Szlovák Road). Monitoring report, 2017-2018]. Budapest History Museum, Archaeological Repository, Documentation Collection Inv. no. 6617-2018